Kulturutskottets betänkande

1979/80: 28

med anledning av dels proposition 1979/80: 100 såvitt gäller anslag till ungdoms- och nykterhetsorganisationer jämte motioner, dels motioner om bidrag till allmän fritidsverksamhet i kommuner

NIONDE HUVUDTITELN

1. **Statens ungdomsråd: Förvaltningskostnader.** Regeringen har i proposition 1979/80: 100 bilaga 12 (utbildningsdepartementet) under punkt B 71 (s. 203–204) föreslagit riksdagen att till Statens ungdomsråd: Förvaltningskostnader för budgetåret 1980/81 anvisa ett förslagsanslag av 1 508 000 kr.

I propositionen föreslås att för budgetåret 1980/81 medel för statens ungdomsråd beräknas med utgångspunkt i rådets huvudförslag, dvs. med en besparing på 2 % av innevarande års anslag uppräknat med pris- och löneomräkning. Besparingen uppgår till 30 000 kr. Det bör enligt föredragande statsrådet ankomma på ungdomsrådet att i anslutning till att myndigheten redovisar sina förslag till regleringsbrevsbestämmelser för budgetåret 1980/81 föreslå hur besparingen skall fördelas under detta anslag.

Utskottet

Enligt vad utskottet erfarit har statens ungdomsråd mycket begränsade möjligheter att inom ramen för sitt förvaltningskostnadsanslag göra en besparing på 30 000 kr. Utskottet anser att riksdagen inte bör motsätta sig att besparingen fördelas på de båda anslag som ungdomsrådet disponerar för sin verksamhet, dvs. dels anslaget till förvaltningskostnader, dels anslaget till utrednings- och informationsverksamhet. Det bör ankomma på regeringen att efter förslag från ungdomsrådet besluta i denna fråga.

Utskottet hemställer

att riksdagen till *Statens ungdomsråd: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1980/81 anvisar ett förslagsanslag av 1 508 000 kr.

2. **Statens ungdomsråd: Utrednings- och informationsverksamhet.** Regeringen har under punkt B 72 (s. 204–205) föreslagit riksdagen att till Statens ungdomsråd: Utrednings- och informationsverksamhet för budgetåret 1980/81 anvisa ett reservationsanslag av 1 017 000 kr.

Motionen

I detta sammanhang behandlar utskottet motion 1979/80: 372 av Tore Nilsson m. fl. (m, c, fp) vari yrkas att riksdagen uttalar att stöd till den i motionen föreslagna utställningen bör utgå under anslaget Statens ungdomsråd: Utrednings- och informationsverksamhet.

Motionärerna framhåller den betydelse folkrörelserna haft för samhällsutvecklingen i Sverige. De finner det angeläget att dagens ungdom får ökad kunskap om samfundens och de ideella rörelsernas historia, deras nutida insats och framtida målsättning. Den utställning som föreslås i motionen är avsedd att omfatta material i form av böcker, dokument och bilder som ägs av olika samfund, bland dem Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen, och med samfunden besläktade rörelser.

Utskottet

Utskottet tillstyrker propositionens förslag till medelsanvisning för nästa budgetår.

Vad beträffar frågan om ianspråktagande av medel från detta anslag för den utställning som föreslås i motion 372 får utskottet anföra följande.

De samfund och övriga organisationer som avser att engagera sig i den planerade utställningen torde ha statliga bidrag för sin verksamhet. En grundläggande princip för det statliga organisationsstödet är att bidragen inte skall styra organisationernas verksamhet. Bidrag för speciella ändamål eller projekt förekommer i mer begränsad omfattning. Principer och normer för bidragsgivningen till folkrörelser har övervägts av en särskild sakkunnig, riksdagsman Gunnar Björk, som haft i uppgift att göra en översyn av statens stöd till folkrörelserna. Vidare har det ingått i 1975 års folkbildningsutrednings uppdrag att pröva vilka förändringar av utformningen av statsbidraget till studiecirkelverksamheten som bör göras. De förslag som lagts fram av utredningsmannen resp. folkbildningsutredningen går i huvudsak ut på att nuvarande specialdestinerade bidrag successivt bör avvecklas och ersättas med generella bidrag.

De ideella rörelsernas och samfundens utveckling och verksamhet är enligt utskottets mening ett område som i och för sig väl kan lämpa sig att belysa genom en utställning av den art som anges i motionen. Men hänsyn till gällande principer för bidragsgivningen och till resultatet av de nyligen presenterade övervägandena om utformningen av statsbidrag till olika organisationer finner utskottet det emellertid naturligt att utställningen i fråga, om den kommer till stånd, bekostas av de deltagande samfunden och rörelserna själva. Därvid bör samarbete kunna ske med Riksutställningar som ger råd och stöd till föreningar, studiecirklar m. fl. som önskar göra egna utställningar. Enligt utskottets mening bör finansieringsfrågan således inte lösas på det sätt motionärerna förordar. Utskottet avstyrker därför motion 372.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Statens ungdomsråd: Utrednings- och informationsverksamhet* för budgetåret 1980/81 anvisar ett reservationsanslag av 1 017 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motion 1979/80: 372.

3. **Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet m. m.** Regeringen har under punkt B 73 (s. 205–208) föreslagit riksdagen att

1. godkänna de i propositionen förordade ändringarna av reglerna för bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet,

2. till Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet m. m. för budgetåret 1980/81 anvisa ett förslagsanslag av 46 315 000 kr.

Gällande bestämmelser för statsbidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet m. m.

Från detta anslag utgår bidrag till den centrala verksamheten inom de ungdomsorganisationer som regeringen förklarat berättigade till statsbidrag enligt förordningen (1971: 388) om statsbidrag till ungdomsorganisationer (ändrad senast 1979: 274). Vidare utgår bidrag till vissa samarbetsorgan samt bidrag i särskild ordning till den centrala verksamheten inom vissa ungdomsorganisationer.

Statsbidrag till central verksamhet utgår enligt nyss nämnda förordning endast till organisation som bedriver verksamhet huvudsakligen bland barn och ungdom och som har minst 3 000 medlemmar i åldern 7–25 år samt lokalavdelningar i minst hälften av landets landstingskommuner. Som medlem räknas den som under närmast föregående redovisningsår har varit ansluten till lokalavdelning inom organisationen och som därvid har haft stadgeenliga möjligheter att påverka beslut rörande organisationens verksamhet och inriktning. Dessutom krävs att avgift har erlagts till organisationen för det verksamhetsår som upphörde under nämnda redovisningsår.

Statsbidraget utgår i form av grundbidrag och rörligt bidrag. Grundbidraget utgör 275 000 kr. Det rörliga bidraget uppgår budgetåret 1979/80 till 26 kr./medlem i intervallet 3 001–40 000 medlemmar och till 18 kr./medlem i intervallet över 40 000. Vid beräkningen av bidraget till vissa organisationer med verksamhet bland handikappade barn och ungdomar gäller att bidrag utgår om organisationen har mer än 1 500 medlemmar i åldern 7–25 år. Utöver grundbidrag utgår därvid rörligt bidrag även för antalet medlemmar i intervallet 1 501–3 000 varvid bidraget per medlem är 70 kr. I övrigt utgår bidrag enligt de generella bestämmelserna.

När ungdomsorganisation första gången erhåller statsbidrag för central verksamhet, utgår bidraget endast i form av grundbidrag. Grundbidraget nedsättes härvid till hälften av vad som eljest skolat utgå. För det andra redovisningsår för vilket organisation erhåller statsbidrag för central verksamhet utgår bidraget endast i form av grundbidrag.

Till fyra organisationer utgår grundbidrag för den centrala verksamheten med särskilda belopp nämligen till Pingstförsamlingarnas ungdomsarbete med 435 000 kr., till Elevförbundet med 480 000 kr., till Sveriges elevers centralorganisation med 455 000 kr. och till Skytterörelsens ungdomsorganisation med 260 000 kr. Rörligt bidrag utgår inte till nämnda organisationer.

Kartong: S. 4. rad 25 Står: 2 kr. till 28 Rättat till: 1 kr. till 27

Motionerna

I detta sammanhang behandlar utskottet motionerna

1979/80: 1246 av Börje Hörnlund (c) vari yrkas att riksdagen beslutar godkänna VISIR:s ungdomsförbund som statsbidragsberättigad ungdomsorganisation och för budgetåret 1980/81 anvisa ett anslag motsvarande ett halvt grundbidrag.

1979/80: 1257 av Kersti Swartz (fp) och Linnea Hörlén (fp) vari yrkas att riksdagen anhåller att regeringen undersöker möjligheterna att i bidragsgivning till organisationer prioritera aktiviteter som riktar sig till både barn och föräldrar.

1979/80: 1684 av Rolf Sellgren (fp) och Olle Grahn (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar att anslag utgår för budgetåret 1980/81, enligt statens ungdområds förslag, med 475 000 kr. till Pingstförsamlingarnas ungdomsarbete samt med 495 000 kr. resp. 520 000 kr. till SECO och Elevförbundet.

1979/80: 1689 av Hans Wachtmeister (m) och Olle Eriksson (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär sådana direktiv till ungdomsrådet att Skytterörelsens ungdomsorganisation fr. o. m. budgetåret 1981/82 blir berättigad till grundbidrag och rörligt bidrag.

Utskottet

I propositionen förordas vissa ändringar av reglerna för bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet. För nästa budgetår bör enligt föredragande statsrådet helt grundbidrag till statsbidragsberättigad ungdomsorganisation utgå med 295 000 kr., vilket innebär en ökning med 20 000 kr. Det rörliga bidraget i intervallet 3 001–40 000 medlemmar föreslås öka med 1 kr. till 27 kr. För medlemstal över 40 000 bör enligt propositionen det rörliga bidraget öka från 18 kr. till 21 kr. per medlem. För handikapporganisationerna förordas en höjning från 70 kr. till 100 kr. per medlem i intervallet 1 501–3 000.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner de ändringar av reglerna för grundbidrag och rörligt bidrag som anges i propositionen.

Som framgår av det föregående utgår bidrag med särskilda belopp till Pingstförsamlingarnas ungdomsarbete, Elevförbundet, Sveriges elevers centralorganisation och Skytterörelsens ungdomsorganisation. Bidragsbeloppen föreslås i propositionen öka med 20 000 kr. för envar av dessa organisationer.

I sin anslagsframställning för budgetåret 1980/81 förklarade sig statens ungdomsråd ha för avsikt att under 1979/80 se över stödet till organisationer som får stöd i särskild ordning, bland dem de fyra nyssnämnda organisationerna.

I motion 1684 hemställs att riksdagen skall besluta att bidraget till Pingstförsamlingarnas ungdomsarbete skall höjas till 475 000 kr. samt bidragen till Elevförbundet och Sveriges elevers centralorganisation till 520 000 kr. resp. 495 000 kr., dvs. med 20 000 kr. mer för varje organisation än som föreslagits i propositionen.

Yrkandet i motion 1689 går ut på att regeringen bör ge ungdomsrådet sådana direktiv att rådets översynsarbete resulterar i förslag om att Skytterörelsens ungdomsorganisation fr. o. m. 1981/82 blir berättigad till grundbidrag och rörligt bidrag enligt bidragssystemets generella regler.

Utskottet utgår från att ungdomsrådet i sin översyn noga prövar om det är befogat att bibehålla en särbehandling i bidragshänseende för organisationerna i fråga. En utgångspunkt för översynsarbetet kan förutsättas vara att rådet söker komma fram till en bidragskonstruktion, som – samtidigt som hänsyn tas till organisationernas särart – ger ett rättvist stöd i jämförelse med bidragen till de organisationer för vilka bidragssystemets generella regler tillämpas.

Enligt vad utskottet inhämtat blir översynen färdig i sådan tid att förslag med anledning av densamma kommer att kunna läggas fram i rådets anslagsframställning för budgetåret 1981/82 . Då man således inom en nära framtid kan räkna med att ha ett bättre underlag för bedömning av bidragen till Pingstförsamlingarnas ungdomsarbete och till de båda elevorganisationerna finner utskottet inte tillräckliga skäl att föreslå att riksdagen frångår regeringens förslag till bidragsbelopp för nästa budgetår. Utskottet avstyrker därför motion 1684.

Utskottet är inte heller berett förorda att riksdagen gör några uttalanden i syfte att föregripa eller styra ungdomsrådets översynsarbete, varför utskottet avstyrker motion 1689 om bidraget till Skytterörelsens ungdomsorganisation.

Statens ungdomsråd har haft att granska ansökningar från sjutton nya organisationer, vilka begärt att bli bidragsberättigade. Ungdomsrådet föreslår att tre av dem, nämligen Förbundet Aktiv ungdom, Kontaktnätet för icke kommersiell kultur och VISIR:s (Vi som inte röker) ungdomsförbund, blir bidragsberättigade fr. o .m. nästa budgetår.

Vid beräkningen av grundbidrag har även föredragande statsrådet räknat medel för tre nya organisationer. Dessa är Aktiv ungdom och Kontaktnätet samt Riksförbundet Unga musikanter.

Enligt motion 1246 bör VISIR:s ungdomsförbund godkännas som bidragsberättigad ungdomsorganisation och tilldelas ett halvt grundbidrag.

Utskottet har vid sin behandling av anslagen Bidrag till kulturverksamhet inom organisationer och Vissa bidrag till teater-, dans- och musikverksamhet i betänkandet KrU 1979/80: 26 utgått från att Riksförbundet Unga musikanter och Kontaktnätet för icke kommersiell kultur såsom föreslås i budgetpropositionen fr. o. m. nästa budgetår kommer att ges stöd ur anslaget Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet m. m. Ut-

skottet tillstyrker att medel beräknas under anslaget till de båda organisationerna. Utskottet har inte heller någon erinran mot att Förbundet Aktiv ungdom tas upp bland de bidragsberättigade ungdomsorganisationerna.

Utskottet är inte berett förorda att medel beräknas för ytterligare en ny organisation nästa budgetår. Av detta skäl avstyrker utskottet motion 1246.

Vid riksdagens bifall till förslaget i propositionen kommer enligt utskottets beräkning medelsbehovet för grundbidrag att uppgå till 18 820 000 kr. Utskottet tillstyrker att ett förslagsanslag av 46 315 000 kr. anvisas för nästa budgetår.

I motion 1257 framhålls värdet av fritidsaktiviteter, i vilka barn och föräldrar deltar tillsammans. Som exempel nämns idrotts- och nykterhetsorganisationer, scoutrörelsen, de kristna samfunden samt Hem och skola. Motionärerna föreslår att regeringen skall undersöka möjligheterna att i bidragsgivningen till organisationer prioritera aktiviteter som riktar sig till både barn och föräldrar.

Vad beträffar statsbidragssystemet för ungdomsorganisationerna medger det goda möjligheter att anordna aktiviteter som utvecklar kontakterna mellan barn och föräldrar. Även de statliga bidragen till andra organisationer präglas av den grundläggande principen att bidragen inte skall styra verksamhetens form och innehåll. Det ankommer således på berörda organisationer att, utifrån egna värderingar, fastställa sina program. Värdet av aktiviteter som är gemensamma för vuxna och barn har därvid uppmärksammats. Som exempel kan nämnas att man inom idrottsrörelsen satsat på ett handlingsprogram med mottot "Idrott tillsammans på samma villkor för kvinnor och män, flickor och pojkar".

Som tidigare nämnts har överväganden nyligen presenterats dels i fråga om normer för bidrag till folkrörelser, dels beträffande bidragsgivningen till studiecirkelverksamheten. De förslag som lagts fram präglas av en strävan att uppnå enhetliga och enkla bidragssystem och så långt möjligt komma ifrån specialdestinerade bidrag.

Med det anförda avstyrker utskottet motion 1257.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen godkänner de ändringar av reglerna för bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet som förordats i proposition 1979/80: 100,
2. att riksdagen med bifall till proposition 1979/80: 100 och med avslag på motionerna 1979/80: 1246 och 1979/80: 1684 till *Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet m. m.* för budgetåret 1980/81 anvisar ett förslagsanslag av 46 315 000 kr.,
3. att riksdagen avslår motion 1979/80: 1689,
4. att riksdagen avslår motion 1979/80: 1257.

4. **Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 74 (s. 209) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet* för budgetåret 1980/81 anvisar ett förslagsanslag av 99 770 000 kr.

5. **Motioner om bidrag till allmän fritidsverksamhet i kommuner.** Under denna punkt i betänkandet behandlar utskottet motionerna

1979/80: 455 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari – med hänvisning till vad som anförts i motion 1979/80: 454 – yrkas att riksdagen beslutar anvisa 35 000 000 kr. för fritidsverksamhet i skolan,

1979/80: 506 av Olof Palme m. fl. (s) vari – med hänvisning till vad som anförts i motion 1979/80: 282 – såvitt nu är i fråga, yrkas

1. att riksdagen till Bidrag till allmän fritidsverksamhet i kommuner för budgetåret 1980/81 anvisar ett reservationsanslag av 30 000 000 kr.,

2. att riksdagen beslutar att bidraget bör utgå enligt i motionen förordade riktlinjer.

(Yrkande 3 har utskottet behandlat i betänkandet KrU 1979/80: 26.)

Bakgrund

Riksdagen beslöt vid sina ställningstaganden till förslagen rörande reformeringen av skolans inre arbete (prop. 1975/76: 39, UbU 1975/76: 30, KrU 1975/76: 4 y, rskr 1975/76: 367) att ett särskilt bidrag till kommunerna skulle införas fr. o. m. budgetåret 1977/78. Riksdagen anvisade 25 milj. kr. för ändamålet under ett reservationsanslag benämnt Bidrag till allmän fritidsverksamhet i kommuner (prop. 1976/77: 100, KrU 1976/77: 34, rskr 1976/77: 175). Statsbidraget utbetalades till kommunerna och syftade till att garantera ett utbud av fritidsverksamhet i huvudsak efter skoldagens slut. Bidraget utgick enligt generella regler och beräknades på antalet elever i grundskolan.

I 1978 års budgetproposition (prop. 1977/78: 100) intog regeringen den ståndpunkten att bidraget till allmän fritidsverksamhet inte längre skulle utgå. Som motiv härför åberopade föredraganden dels en föreslagen förstärkning av stödet till ungdomsorganisationerna, dels en omläggning av statsbidraget till grundskolan. En majoritet i riksdagen anslöt sig till regeringens uppfattning att bidraget borde slopas (KrU 1977/78: 20, rskr 1977/78: 261).

Därefter har riksdagen i enlighet med kulturutskottets förslag vid två tillfällen, senast i maj 1979, avslagit motionsvis framförda yrkanden om återinförande av bidraget.

Motionerna

Som stöd för yrkandena i motion 506 (s) understryks skolans viktiga roll i barnkulturarbetet samt föreningslivets möjligheter att erbjuda attraktiva alternativ till det kommersiella fritidsutbudet.

Vidare anförs i motion 282 att under det år bidraget till allmän fritidsverksamhet fanns föreningslivet hann utveckla en livlig verksamhet, främst i form av eftermiddagsverksamhet för barn och ungdom. Bidraget möjliggjorde glesbygdsverksamhet, aktiviteter i nybyggda bostadsområden, temadagar, lovverksamhet och särskilda satsningar på föreningslösa och handikappade barn och ungdomar. Föreningslivet var också i full gång med en omfattande planering av olika verksamheter inför kommande år, då den borgerliga majoriteten avvecklade bidraget.

Socialdemokraterna vill enligt motionen stryka under det stora behov som finns när det gäller en ökad omsorg särskilt för de mindre barnen före och efter skolan.

I många kommuner, där fritidshemsverksamheten inte hunnit byggas ut i erforderlig utsträckning, utgör ett statsbidrag till fritidsverksamhet en förutsättning för att barn och ungdomar skall kunna beredas både omsorg och stimulerande aktiviteter då föräldrarna yrkesarbetar. Det är enligt motionärernas mening även angeläget att föreningslivet känner att det har ett starkt stöd från samhället för sin verksamhet bland barn och ungdom.

Av de redovisningar som kommunerna lämnat in till statens ungdomsråd framgår – heter det vidare i motionen – att verksamheten genomgående har upplevts som mycket positiv. Den resurs som statsbidraget utgjorde var för flertalet kommuner en förutsättning för att aktiviteter inom den allmänna fritidsverksamheten i större utsträckning skulle kunna komma i gång. Behovet av aktiviteter visade sig vara mycket större än man kunnat förutse, och deltagandet har därför varit stort.

I motion 454 (vpk) anförs som motivering för yrkandet i följdmotion 455 att slopandet av statsbidraget har fått svåra följder för kommunerna som nu själva måste finansiera de verksamheter som tidigare igångsatts med statliga medel. Enligt motionärerna bör statsbidraget återinföras och höjas med 10 milj. kr. för att underlätta för kommunerna att bygga ut fritidsverksamheten.

Utskottet

Regeringen gav i mars 1979 statens ungdomsråd i uppdrag att utreda i vilken utsträckning föreningslivet medverkar i samlad skoldag och i allmän fritidsverksamhet. I utredningsarbetet deltar även skolöverstyrelsen och Svenska kommunförbundet. Ungdomsrådet har i avvaktan på ställningstaganden till utredningsarbetet inte aktualiserat något nytt anslag till allmän fritidsverksamhet för nästa budgetår. Med hänsyn härtill och till kravet på

restriktivitet i fråga om ökade statliga utgifter avstyrker utskottet förslagen i motionerna 455 och 506 om återinförande nästa budgetår av statligt bidrag till allmän fritidsverksamhet i kommuner.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionerna 1979/80: 455 och 1979/80: 506 yrkandena 1 och 2.

6. **Bidrag till Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.** Regeringen har under punkt B 75 (s. 210–211) föreslagit riksdagen att till Bidrag till Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning för budgetåret 1980/81 anvisa ett reservationsanslag av 2 155 000 kr.

Motionerna

I detta sammanhang behandlar utskottet motionerna

1979/80: 504 av Elisabeth Fleetwood (m) och Blenda Littmarck (m) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen genomför en successiv utbyggnad av den i motionen skisserade SANT-verksamheten inom de redan föreslagna ramarna för förebyggande av missbruk.

1979/80: 1249 av Elver Jonsson (fp) och Börje Stensson (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ANT-verksamheten vid länsskolnämnderna särskilt uppmärksammas och att arbetsmöjligheterna för ANT-kontaktpersonerna säkras.

Utskottet

Regeringens förslag innebär en ökning av detta anslag med 414 000 kr. I ökningen ingår 250 000 kr. som för innevarande budgetår anvisats under socialdepartementets huvudtitel till vissa projekt för ANT-verksamheten (alkohol, narkotika, tobak) inom skolan. Dessa medel förordas alltså bli överförda till förevarande anslag.

Sedan 1969 finns vid länsskolnämnderna s. k. ANT-kontaktpersoner med uppgift att i resp. län stödja ANT-verksamheten inom undervisning och elevvård. I motion 1249 understryks vikten och värdet av en intensifiering av kampen mot alkohol, narkotika och tobak inom skolsektorn. Motionärerna anser det angeläget att regeringen särskilt uppmärksammar ANT-verksamheten vid länsskolnämnderna och att arbetsmöjligheterna för kontaktpersonerna säkras.

I motion 504 framhålls att det är väsentligt att man i den förebyggande verksamheten prövar flera och nya vägar för att uppnå bästa möjliga effekt. Motionärerna redogör för en försöksverksamhet inom Stockholms län med s. k. SANT-utbildning. Denna utbildning vänder sig till elever som utvalts att upplysa jämnåriga kamrater om skadeverkningar av sniffning samt alkohol-, narkotika- och tobaksbruk. Yrkandet i motionen syftar till

att möjliggöra en utbyggnad av SANT-verksamheten genom att använda medel inom de ramar som föreslagits av regeringen för förebyggande av missbruk.

De medel som hittills anvisats under socialhuvudtiteln för ANT-verksamhet har fördelats av skolöverstyrelsen. Avsikten är att medlen sedan de förts över till nu förevarande anslag skall fördelas av Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN). Utskottet har erfarit att CAN har för avsikt att anordna en konferens med deltagande av bl. a. ANT-kontaktpersoner. Syftet med konferensen är att ge tillfälle till erfarenhetsutbyte, att stimulera utvecklingen av ANT-verksamheten samt ge vägledning för CAN:s överväganden om medelsfördelningen.

Socialutskottet behandlade i sitt av riksdagen godkända betänkande 1979/80: 31 om alkoholpolitik och missbruksvård frågan om åtgärder på skolans område och hänvisade därvid bl. a. till att sådana åtgärder får prövas av ett av utskottet förordat samordningsorgan. Enligt vad som framgår av betänkandet bör samordningsorganet initiera och planlägga arbetet för ytterligare åtgärder inom det alkoholpolitiska området och pröva upprättandet av ett mera långsiktigt åtgärdsprogram. Ledande tjänstemän från berörda departement samt cheferna för vissa statliga myndigheter, bl. a. socialstyrelsen och skolöverstyrelsen, förutsätts ingå i samordningsorganet.

Utskottet delar helt motionärernas uppfattning om vikten av att goda betingelser skapas för missbruksupplysning i skolan. Enligt utskottets uppfattning har CAN med sin rika erfarenhet av upplysningsverksamhet och sin breda förankring inom organisationslivet goda förutsättningar att aktivt verka för att de satsningar som görs med inriktning på skolan ger bästa möjliga resultat. Utskottet utgår från att CAN med uppmärksamhet kommer att följa ANT-kontaktpersonernas arbete, samtidigt som man studerar nya vägar av typ SANT-verksamhet i informations- och opinionsbildningsarbetet. Med all sannolikhet kommer missbruksupplysningen i skolans verksamhet även att få en framträdande plats i det förordade samarbetsorganets arbete.

Av anförda skäl finner utskottet det inte erforderligt att riksdagen tar några initiativ beträffande ANT-verksamheten vid länsskolnämnderna. Utskottet föreslår alltså att riksdagen avslår motion 1249. Utskottet vill inte heller förorda att riksdagen begär att en successiv utbyggnad av SANT-verksamheten kommer till stånd, varför även motion 504 avstyrks.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen till *Bidrag till Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning* för budgetåret 1980/81 anvisar ett reservationsanslag av 2 155 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motion 1979/80: 504,
3. att riksdagen avslår motion 1979/80: 1249.

7. **Organisationsstöd till vissa nykterhetsorganisationer m. fl.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 76 (s. 211–212) och hemställer

att riksdagen till *Organisationsstöd till vissa nykterhetsorganisationer m. fl.* för budgetåret 1980/81 anvisar ett reservationsanslag av 15 629 000 kr.

Stockholm den 10 april 1980

På kulturutskottets vägnar
GEORG ANDERSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Georg Andersson (s), Karl-Eric Norrby (c), Tore Nilsson (m), Åke Green (s), Kerstin Anér (fp), Tyra Johansson (s), Lars-Ingvar Sörenson (s), Olle Eriksson (c), Lars Ahlmark (m), Catarina Rönnung (s), Anna Eliasson (c), Bertil Hansson (fp), Ing-Marie Hansson (s), Maja Bäckström (s) och Sten Sture Paterson (m).

Reservationer

1. Statsbidrag till VISIR:s ungdomsförbund (punkt 3, mom. 2)

Georg Andersson, Åke Green, Tyra Johansson, Lars-Ingvar Sörenson, Catarina Rönnung, Ing-Marie Hansson och Maja Bäckström (alla s) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar "Utskottet är" och slutar "nästa budgetår" bort ha följande lydelse:

Enligt gällande förordning ankommer det på regeringen att förklara ungdomsorganisation berättigad till statsbidrag. I motion 1246 har framhållits att VISIR:s ungdomsförbund, som f. n. har ca 10 000 medlemmar, väl uppfyller de krav som ställs på en ungdomsorganisation för erhållande av statsbidrag. Organisationen har av ungdomsrådet föreslagits bli statsbidragsberättigad. Utskottet vill för egen del framhålla att förbundet bedriver en verksamhet som är mycket betydelsefull för folkhälsan. Utskottet tillstyrker att under förevarande anslag för nästa budgetår beräknas medel till ett halvt grundbidrag till VISIR:s ungdomsförbund.

Vid riksdagens bifall till förslaget om ett halvt grundbidrag till VISIR:s ungdomsförbund och i övrigt till vad som föreslagits under förevarande punkt i propositionen kommer enligt utskottets beräkning medelsbehovet för grundbidrag att uppgå till 18 967 500 kr. För det samlade medelsbehovet under anslaget bör enligt utskottets mening för nästa budgetår anvisas ett förslagsanslag av 46 315 000 kr.

dels utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen med anledning av proposition 1979/80: 100 och motion 1979/80: 1246 samt med avslag på motion 1979/80: 1684 till *Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet m.m.* för budgetåret 1980/81 anvisar ett förslagsanslag av 46 315 000 kr.,

2. Anvisande av medel till allmän fritidsverksamhet (punkt 5)

Georg Andersson, Åke Green, Tyra Johansson, Lars-Ingvar Sörenson, Catarina Rönnung, Ing-Marie Hansson och Maja Bäckström (alla s) anser att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

Den socialdemokratiska regeringens proposition våren 1976 om skolans inre arbete (prop. 1975/76: 39) innefattade också ställningstaganden till barnstugeutredningens förslag i betänkandet Barns fritid. Därmed markerade den dåvarande regeringen sin helhetssyn på uppväxtmiljön för barn och ungdomar där både fritiden och skolan är av stor betydelse. Genom den gemensamma behandlingen av såväl skola som fritid fick propositionen karaktären av en barn- och ungdomspolitisk reform även om förnyelsen av skolans inre arbete kom att stå i förgrunden. Ett konkret uttryck för socialdemokraternas strävan att förbättra uppväxtmiljön för barn och ungdomar var införandet av ett stöd på 25 milj. kr. till allmän fritidsverksamhet i kommuner. Detta stöd tilldelades kommunerna under budgetåret 1977/78.

Statsbidraget var i första hand avsett som stöd och stimulans till föreningslivets verksamhet. Först när föreningslivet inom en kommun saknade möjligheter att påta sig sådan verksamhet skulle bidraget få användas till kommunal fritidsverksamhet.

I 1978 års budgetproposition (prop. 1977/78: 100) föreslog den dåvarande borgerliga trepartiregeringen att bidraget skulle slopas. Socialdemokraterna yrkade avslag på detta förslag, som av dem betecknades som en avveckling av en viktig del i SIA-reformen. Ett stort antal föreningar som engagerats i verksamheten stödde kravet att anslaget skulle finnas kvar. Genom uppvaktningar och andra kraftfulla opinionsyttringar krävdes ett fortsatt statligt stöd. Den borgerliga riksdagsmajoriteten drev dock igenom regeringens förslag.

Under det år bidraget fanns hann föreningslivet utveckla en livlig verksamhet, främst i form av eftermiddagsverksamhet för barn och ungdom. Bidraget möjliggjorde glesbygdsverksamhet, aktiviteter i nybyggda bostadsområden, temadagar, lovverksamhet och särskilda satsningar på föreningslösa och handikappade barn och ungdomar. Föreningslivet var också i full gång med en omfattande planering av olika verksamheter inför kommande år då den borgerliga majoriteten avvecklade bidraget.

Utskottet vill stryka under det stora behov som finns när det gäller en

ökad omsorg särskilt för de mindre barnen, före och efter skolan. Genom att samhället satsar resurser på attraktiva fritidsaktiviteter ökar möjligheterna att aktivera barn och ungdomar och kanalisera deras verksamhetslust och initiativförmåga. Ett engagemang på fritiden kan i många fall betyda att barn och ungdomar får bestående fritidsintressen. Ungdomar som tidigt kommer med i någon föreningsaktivitet har större benägenhet till föreningsengagemang senare i livet.

I många kommuner, där fritidshemsverksamheten inte hunnit byggas ut i erforderlig utsträckning, utgör ett statsbidrag till fritidsverksamhet en förutsättning för att barn och ungdomar skall kunna beredas både omsorg och stimulerande aktiviteter då föräldrarna yrkesarbetar. Det är enligt utskottets mening även angeläget att föreningslivet känner att det har ett starkt stöd från samhället för sin verksamhet bland barn och ungdom.

Av de redovisningar som kommunerna inlämnat till statens ungdomsråd framgår att verksamheten genomgående har upplevts som mycket positiv. Den resurs som statsbidraget utgjorde var för flertalet kommuner en förutsättning för att aktiviteter inom den allmänna fritidsverksamheten i större utsträckning skulle kunna komma i gång.

Behovet av aktiviteter visade sig vara mycket större än man kunnat förutse, och deltagandet har därför varit stort främst bland elever på låg- och mellanstadiet. De elever som deltagit har över lag varit mycket positiva till verksamheten. Att många elever, som inte tidigare deltagit i organiserad verksamhet, aktiverats ses som speciellt tillfredsställande.

Skolans roll i barnkulturarbetet framhålls i olika sammanhang. Utskottet vill kraftigt understryka detta. Barnkulturarbetet får enligt utskottets mening inte begränsas till skolan. Det handlar i hög grad om att under elevernas fritid ge dem möjligheter att ta del av kulturella aktiviteter som grund för ett aktivt fortsatt engagemang. Inte minst är det angeläget att samhället, t. ex. genom föreningslivet, erbjuder attraktiva alternativ till det kommersiella fritidsutbudet. Dessa insatser skulle förstärkas om statsbidraget till allmän fritidsverksamhet åter infördes.

Med hänsyn till det angelägna i den allmänna fritidsverksamheten, som är en väsentlig del i den helhetssyn som kännetecknade SIA-beslutet, bör enligt utskottets mening statsbidraget till allmän fritidsverksamhet återinföras budgetåret 1980/81. Utskottet föreslår därför att ett särskilt bidrag till allmän fritidsverksamhet i kommunerna införs i statsbudgeten för budgetåret 1980/81. Statsbidraget bör uppgå till 30 milj. kr. Bidraget bör utgå enligt de riktlinjer som riksdagen fastställde våren 1977 (KrU 1976/77: 34) dock med det tillägget att bidraget också bör utnyttjas för att stimulera kulturella aktiviteter för barn i föreningslivets regi. Vid bidragsgivningen bör således eftersträvas ett så allsidigt utbud som möjligt, med en prioritering av ideella organisationer som inriktar sina insatser på kulturaktiviteter för barn och ungdomar.

Vad utskottet nu anfört innebär att utskottet tillstyrker motion 506. Vid riksdagens bifall härtill blir även motion 455 i huvudsak tillgodosedd.

Utskottet hemställer

att riksdagen med anledning av motion 1979/80: 455 och med bifall till motion 1979/80: 506 yrkandena 1 och 2 till *Bidrag till allmän fritidsverksamhet i kommuner* för budgetåret 1980/81 under nionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 30 000 000 kr. att disponeras enligt de i sistnämnda motion förordade riktlinjerna.

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1980